

23. *Carpentier, Alejo*. Los pasos perdidos. <http://www.librodot.com>. 24. *Cela C. J.* La colmena. – V. 5. – Madrid: Ediciones Destino. – 1980. – 335 pgs. 25. *Cortazar J.* Rayela. <http://www.franklang.ru>. 26. Diccionario de la Lengua Española. <http://www.rae.es>. 27. *Galdós B.P.* Doña Perfecta. <http://www.cervantesvirtual.com>. 28. *Galdós B.P.* Zaragoza. <http://www.librodot.com>. 29. *Goytisolo, Juan*. La isla. Barcelona: Seix Barral, 1961. – 171 p. 30. *Ibañez V.B.* La maja desnuda. – Madrid: Ediciones Cátedra, 1998. – 474 pgs. 31. *Ibañez V.B.* Sangre y arena. – Barcelona: Plaza & Janes, S.A. Editores, 1977. – 318 pgs. 32. *Lorca F.G.* Bodas de sangre. <http://www.franklang.ru>. 33. *Márquez G.G.* El coronel no tiene quien le escriba. <http://www.franklang.ru>. 34. *Sábato, Ernesto*. El Tunel. Madrid: Cátedra. – 1995. – 165 pgs.

Гончаренко К.М., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ ТЕКСТІВ МАС-МЕДІА (на матеріалі іспано-англійських та іспано-українських періодичних видань)

У статті розглядаються деякі особливості перекладу іспанських заголовків англійською та українською мовами у виданнях періодичної преси. Особлива увага приділяється особливостям іспаномовних заголовків, а саме герундіальним зворотам, заголовкам – питанням та англіцизмам в іспанській та українській мовах.

Ключові слова: *періодичне видання, заголовок, лексико-семантичні особливості, паралельні форми, еквівалентність, адекватний переклад.*

В статье рассматриваются некоторые особенности перевода испанских заголовков на английский и украинский языки в изданиях периодической прессы. Особенное внимание уделяется особенностям испаноязычных заголовков, а именно герундиальным оборотам, заголовкам-вопросам и англицизмам в испанском и украинском языках.

Ключевые слова: *периодическое издание, лексико-семантические особенности, параллельные формы, эквивалентность, адекватный перевод.*

In this article are examined some specialities while translating Spanish headlines into English and Ukrainian in press editions. Special attention is devoted to certain peculiarities of Spanish headlines, to be exact to gerund constructions, to headlines-questions and to English adoptions in Spanish and Ukrainian.

Key words: *press edition, headline, semantical and lexical peculiarities, parallel forms, equivalence, adequate translation.*

Актуальність цієї роботи визначається комплексним підходом до проблеми пошуку еквівалента при перекладі на українську мову заголовків текстів мас-медіа іспанською

та англійською мовами зі збереженням всіх їхніх лексико-граматичних та стилістичних особливостей.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можна використати в курсах теорії і практики перекладу з іспанської на українську мову у вищих навчальних закладах.

Об'єктом дослідження виступають заголовки двомовного журналу «Babylon», соціальної та науково-популярної спрямованості, та еквіваленти українською мовою у періодичних виданнях (наприклад, щоденна газета «День») та інших мас-медійних ресурсах (наприклад, інтернет порталів), що дає змогу аналізувати паралельні форми іспанської, англійської та української мов. Відсутність досліджень заголовків журнальних видань саме у такій триаді свідчить про наукову **новизну** роботи.

Порівняльний аналіз заголовків текстів мас-медіа трьох зазначених мов дозволяє зробити висновок, що між ними існують суттєві відмінності. Але у цій роботі зосередимо увагу на специфіці відтворення заголовків журнальних та газетних статей іспанською та англійською мовами при перекладі на українську.

Згідно з тлумачним словником української мови, заголовок – це назва будь-якого твору, його частини, розділу або статті, повідомлення, або назва газети, журналу і т. ін. [www.slovnuk.net]. В словнику Даля про заголовок сказано, що це вихідний аркуш, перша сторінка книги або оповідання, де зазначена його назва. Заголовком також детермінують назву частини, розділу книги [Даль 1978, 567]. Згідно з одним із тлумачень словника RAE, заголовок – це слово, або фраза які вказують на назву або тему твору, або кожної з його частин [www.rae.es].

Без сумніву, заголовок – один із найважливіших структурних елементів будь-якого тексту [Стасюк 2008, 224]. І його невід'ємні риси – це чіткість, афористичність і здатність нести ідею (тему) твору в конденсованому вигляді [ЛСД 2006, 272].

Всі вказані визначення правильні і для газетно-журнального заголовку, але варто зазначити, що журнальний заголовок має свою специфіку, що відображає характерні особливості періодичного видання. А саме: його оперативність, публіцистичність, жанрову палітру.

Заголовок журнальної публікації – це одночасно найважливіший компонент інформації і засіб впливу. Він фіксує увагу читача на найбільш цікавому та важливому моменті статті, але при цьому не розкриває повністю її суті, чим спонукає читача ознайомитися із статтею більш детально.

Газетний та журнальний заголовки цікавлять дослідників-філологів у плані багатьох актуальних лінгвістичних проблем, серед яких на окрему увагу заслуговують мовні особливості заголовків публіцистичних статей. У наукових працях проблема заголовків матеріалів преси висвітлювалася в різних аспектах: з погляду їхньої структури, синтаксичної природи, функціонального розвитку, семантики, стилю, прояву законів заощадження мовних засобів тощо. У науковій літературі представлено дослідження багатьох вчених з питань особливостей назв газетних та журнальних статей (О.Н. Кулаков, Е.О.Лазарева, Л. О. Коробова, О. П. Безсонова, І. Лісовий, Д. М. Прилюк, І.П. Лисакова та ін.), але вони не розглядали перекладацький аспект заголовків періодичних видань саме такої групи мов. В той же час як у цій роботі досліджено особливості заголовків статей на матеріалі іспанської, англійської та української мов.

Оскільки заголовок є кодифікатором змісту статті, який репрезентує головну думку автора й тему матеріалу, слід якомога точніше відтворити його при перекладі. Саме з такої точки зору ми проаналізували газетно-журнальні заголовки, звертаючи увагу не лише на лексико-семантичні, але й на граматичні, синтаксичні та стилістичні особливості при їх перекладі і встановили, що далеко не всі вони представляють собою повні речення, у багатьох статтях фіксується неспівпадіння наратологічного минулого у тексті статті з теперішнім часом заголовку; крім того спостерігається пропуск артиклів, вживання сталих та ідіоматичних виразів.

Наведені вище відхилення від граматичних норм та вживання сталих виразів витікають із самого призначення журнального заголовку. Автор в газетному та журнальному заголовку має на меті виразити основну ідею статті в декількох словах. Таким чином заголовок можна порівняти із світловою рекламою, що привертає увагу перехожого. Крім того, лаконічність та крайня стислість заголовків диктується й тісними рамками газетно-журнальних статей.

Досить часто у заголовках іспаномовних статей можна зустріти герундіальні звороти. І якщо англійською мовою таку конструкцію можна відтворити відповідною герундіальною формою, але притаманною англійській граматиці, то в українській мові аналогічної віддієслівної форми не існує. Але оскільки герундій має ознаки іменника та дієслова, то пропонуються такі способи його перекладу: іменником, дієсловом (частіше за все інфінітивом), а іноді дієприкметником. Таким чином, заголовок «*Esperando el momento feliz*» [Babylon 2009, 7, 15], що англійською мовою звучить «*Waiting for the happy moment*», в українській публікації має відповідник «В очікуванні дива» [газета «День», №161, 2009]. Але з нашої точки зору більш точним перекладом могло б бути «В очікуванні моменту щастя».

Заголовок «*Understanding flamenco*» [Babylon 2009, 6, 26] міг би мати іспанський еквівалент «*Comprendiendo flamenco*», а український варіант – «Зрозуміти фламенко», або ж «Розуміння фламенко». Та оскільки герундіальна форма *understanding* має не лише характеристики прикметника, але й дієслова, назву «*Understanding flamenco*» відтворили як «*Los que comprenden flamenco*», а українською «Вони розуміють фламенко». При перекладі цього заголовку на українську мову було застосовано, окрім суто граматичних змін, транслітерація слова-реалії «фламенко». Ще одним важливим зауваженням є те, що найбільш точний варіант перекладу заголовку можна отримати лише після повного ознайомлення з текстом статті.

Більш того, при перекладі з англійської на іспанську мову слід розрізняти герундіальні звороти і форми Participle I. У протилежному випадку можна було б допуститися помилки та перекласти заголовок «*Drawing Mariscal*» [Babylon 2009, 7, 32] таким чином – «*Pintando a Mariscal*», а український варіант – «Малюючи портрет Маріскаля». Але, отримавши всю інформацію зі статті, стає зрозумілим, що автор має на увазі художника Маріскаля. Саме тому іспанською мовою заголовок звучить «*Mariscal, el pintor*», а українською – «Маріскаль – художник». В цьому прикладі фіксується ще й транслітерація, що часто застосовується при відтворенні імен та власних назв.

Настійлива рекомендація не перекладати заголовок статті, не дочитавши її до останньої крапки яскраво ілюструється наступним прикладом. Заголовок «*Shooting in hell*» [Babylon, 2009, 6, 57] може мати декілька перекладів на українську мову, такі як «Стрілянина у пеклі»,

«Той, хто стріляє у пеклі» та ін. Та прочитавши статтю, стає зрозумілим, що йдеться про фотографа-фрілансера, що працює у гарячих точках планети. Тож, адекватний переклад звучить так – іспанською «Retratando en el infierno», а українською «Фотографуючи в пеклі».

Досить частим явищем у періодичних виданнях є заголовки – питальні речення. Подібні синтаксичні структури надають заголовку живого, розмовного характеру [Яшуніна 2008, 62].

Заголовки, побудовані з використанням таких речень, привертають увагу читача краще, ніж будь які. За їхньою допомогою автор завжди змушує читача замислитися: або він спростовує вже набуті знання читача, або відкриває для нього щось нове. Але в будь якому разі заголовки-питання інтригують.

Проілюструємо це твердження наступними прикладами. Заголовок «¿Colón llegó a Américas antes que en 1492?» [Babylon 2009, 6, 65] наче б то претендує спростувати відомий факт. Рекомендація щодо перекладу такого заголовка може бути лише одна – слід зберегти питальне речення і тим самим інтригу. Тож переклад виглядає так – «Do Columbus reach the Americas before 1492?», а українською «Колумб приплив до Америки раніше, ніж в 1492?».

Переважає більшість заголовків, побудована за вказаним принципом, підтверджує вищевикладене і може проілюструватися ще одним типовим прикладом: «¿Los muertos hablan con nosotros?» англійською звучатиме «Do the dead speak to us?», а українською – «Мертві розмовляють з нами?». Як бачимо, переклад таких заголовків не становить проблеми.

Не так давно в іспанській мові виникло таке поняття як *spanglish*. Багато фахівців вважає, що на сучасному етапі процес став безконтрольним та хаотичним, бо *spanglish* не просто подорожує вулицями великих міст. Процес почав глобалізуватися: *spanglish* звучить у теле- і радіопрограмах (в інтерв'ю), вживається у всіляких приватних та напівофіційних об'явах (в тому числі на шпальтах газет), поширюється в Інтернеті тощо [Орличенко 2004, 68]. Тому, зустрівши в журналі заголовок «Let's fiesta» [Babylon 2009, #6, p.30], виникає питання як його перекласти українською мовою. Чи варто пропонувати версію «Нумо, веселитися разом!» [портал «Сім'я і дім»], або інший спосіб? Оскільки і в українській мові ми спостерігаємо тенденцію до підвищення питомої ваги англійських запозичень, то можливим варіантом був би «Летс веселитися!». Безперечно такий заголовок звучить штучно, хоча в ньому і зберігається його оригінальна двомовність. Тому, україномовний варіант, зафіксований на сайті порталу «Сім'я і дім», є кращим еквівалентом.

З тих самих причин варто задуматися чи перекладати заголовок «One way ticket» [Babylon 2009, 7, 78], оскільки він є сталим англійським виразом, відомим усім завдяки пісні групи “Eruption”. Але зважаючи на боротьбу за чистоту мови та проти перенасичення англіцизмами, слід все ж використати іспанський та український відповідники. Тож, «One way ticket» виглядає іспанською – «Pasaje sin regreso» [www.fanfiction.net], а українською мовою – «Квиток в один бік» [www.ukr.net].

Окремо треба проаналізувати іменні заголовки. В них іменник, або ж іменник із означенням, конденсує основну ідею статті. Варто зазначити з цього приводу, що і в

українській мові переважають саме іменні, а не дієслівні заголовки. Тому заголовки мас-медійних статей такого плану не становлять труднощів для перекладу українською мовою. Таким чином «La ruta revolucionaria» [Babylon 2009, #6, 81] англійською мовою звучить «Revolutionary road», а українською «Революційний маршрут».

Мінімальну кількість проблем при перекладі викликають ті заголовки, що представлені власними назвами. Тож, «Basque Culinary Center» [Babylon 2009, 7, 30], що однаково звучить і англійською і іспанською, українською звучатиме «Баскський Кулінарний Центр». При перекладі цього заголовку на українську було застосовано таку трансформацію як калькування.

Проаналізований матеріал дає можливість зробити висновки про те, що однією з найскладніших проблем перекладу публіцистичного стилю є переклад заголовків періодичних видань. В процесі інтерпретації навіть відносно простого заголовка перекладачеві доводиться долати численні перешкоди як граматично-лексичного, так і стилістичного плану, а саме: відсутність паралельних граматичних форм в мові перекладу; множинність інтерпретацій тих чи інших граматичних форм; варіативність перекладу словосполучень з прийменниковим зв'язком та ін. Дуже важливим при перекладі заголовків є зберігання всіх особливостей і стилістичних відтінків, тому не слід нехтувати артиклями, прийменниками та порядком слів, але найпершою порадою при інтерпретації заголовку є обов'язкове ознайомлення з повним текстом статті.

1. *Даль В.* Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1978, т.1. 2. *ЛСД* – Літературознавчий словник-довідник./ За ред. Р.Т.Гром'яка, Ю.І.Коваліва, В.І.Теремка. – К.: ВЦ «Академія», 2006. с. 752. 3. Орличенко Е. Spanglish – негативи контактів іспанської та англійської мов// Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць – Вип.11. Кн.2. – К., 2004. с.68-72. 4. *Яшунина И.П.* Заголовки в современных английских газетах, их перевод и сравнение английских заголовков с русскими//Лексико-грамматические особенности языка английской газетно-журнальной публицистики: Пособие для работы с текстами современных английских газет и журналов. – М., 1959. с.59-67. 5. *Стасюк Б.С.* Труднощі інтерпретації заголовка: процес встановлення еквівалентності// Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць – Вип.24 – Част.3. – К., 2008. с.224-227. 6. www.rae.es. 7. www.slovyk.net

Список ілюстративного матеріалу:

1. Babylon magazine, 6, jul/aug/sep 2009. 2. Babylon magazine, 7, oct/nov 2009. 3. «День», №161, 2009 / <http://www.day.kiev.ua/279820/> 4. «Сім'я і дім» інформаційно-розважальний портал, www.simya.com.ua/articles/43/7270/ 5. http://www.fanfiction.net/s/2210233/1/UN_PASAJE_SIN_REGRESO 6. http://www.ukr.net/news/m_zhm_sk_marshrutki_stajut_vse_nebezpechn_shimi-12312819.html